

Durmuş Hocaoğlu

Ermeni Mes'alesinde Riskli Adımlar: III

Yeniçağ, "Analiz", 26 Kasım 2006, Pazar., s.08
"Analiz" Sıra No: 473; 2006-135; Kasım-11

YENİÇAĞ

Ermeni mes'alesinde kesin bir çözüm arayışı olarak milletlerarası bir mahkemeye gitme teşebbüsünün riskleri sâdece buraya kadar dercettiklerimizden ibâret olmuş olsaydı, yine de belki göze alınabilir evsafa sayılabilirdi. Ancak daha fazlası var; öylesine ki, bu — ve benzeri — bir mevzûda milletlerarası bir mahkemeye gitmeyi değil ki teklîf ve fakat hattâ kabûl bile eden taraf olmayı bin kere düşünmesi gerektir, hakikî bir siyâsetçinin. Çünkü bu noktadan itibâren artık mes'elenin teknik ve hukukî tarafına değil felsefî tarafına intikal etmiş olmaktayız. Felsefî prensipler hukukî prensiplerden daha üstün ve daha öncelikli olmakla yapılacak hatâların tevliid edeceği netîceler ve müteşebbislerin omuzlarına yüklenecekleri vebâl de o nisbette ağır olacaktır. Bu hükûmetin bugüne kadarki birçok politikasından edinmiş olduğum tecrübe ile, bu mevzûda da felsefî bir derinlikten mahrum, hâdiselerin akışına göre şekillendirilen vaziyet alışlarla karşı karşıya bulunduğumuzdan ciddî sûrette şüphe etmekte olduğumu söylemeliyim. Hâl böyle ise, bu, bir trajedi ile noktalanabilecek bir mâceraya gözü kara dalmak demektir. Zîra, Bismarck'ın vurgu ile belirtmiş olduğu gibi, "**devlet makinasi ânî gelişmelere müsâit değildir**"[*]. Yâni, devlet, bir sür'at teknesi gibi kolay ve ânî manevra yapabilemez; O, ağır tonajlı büyük bir gemiye müşâbihtir, ânî manevralara dayanamaz. Bu sebeple de her devletin her hususta, anî sürpizler karşısında hazırlıksız yakalanmamak için en ince teferruatına kadar üzerinde tefekkür edilmiş asıl ve yedek projeleri olmalıdır; günümüzün yaygın tâbiriyle, A planı yanında aynı planın akamete uğraması hâlinde hemen devreye konabilecek bir B, bir C planı gibi.

Bu sebebe binâen, hakîki siyâset, taşra siyâsetinden farklı olarak, otuzbeş hamle sonrasında görebilen birinci sınıf bir satranç oyuncusu gibi oyun kurabilmek demektir.

İmdi bu teklîf ne bir B planı olabilir ve ne de C ve ilââhir; asla telâffuz dahi edilmemelidir.

Gayet basit: Böyle bir dâvâ, mâhiyeti gereği meselâ AİHM'de veya bir başkasında görülenlerden, usûlden önce esastan farklıdır. Vâkıa AİHM'yi kabûl etmek dahi netîceten, bir devletin hükûmranlığının en temel esaslarından olan kendi hukukunu kendisi tâyin etme prensibine hâlel getirmesi noktai nazarından tam bağımsızlık prensibi ile gayri kaabili te'liftir; ancak, 'bir yere kadar', devlet ile vatandaş arasında halledilemeyen hukukî bir uyuşmazlık durumunda kerhen de olsa tahammül edilebilir birşey olarak telâkkî edilebilir, belki. Fakat burada vaziyet esastan radikal bir farklılık arzetmektedir; çünkü bu mahkemede yargılanacak olan, evvelen ve behemâl bilinmelidir ki, bir devlet değil bir millet ve buna bağlı olarak, bir milletin haysiyeti, şerefi, vekarı, gururu, tarihi, istikbâlidir ve vatanıdır.

Bir milletin “yargılanabilir” olduğununun kabûl edilmesi, bizzat yargılanmasından daha alçaltıcıdır.

Zîra, sâlisen yine behemâl bilinmelidir ki, milletler mahkemelerde yargılanamazlar; hiçbir milletin istikbâli ve kaderi mahkeme salonlarında tâyin ve tesbît edilemez. Burası, *bağımsız ulus-devlet olmağın temel prensibi olarak, devletlerin, sıradan ahlâkî kaanunlara tâbî kurumlar olmadığını ve hiçbir devletin hiçbir sûrette bir başka merci’ tarafından muhâkeme edilemeyeceğini* – çünkü bu takdirde muhâkeme edilenin devlet olma vasfı sâkıt olur – temel bir prensip olarak vaz’ eden Hegel’in dahi tıkanıdığı noktadır. Böyle bir fikir, saf bir mücerret fikir olarak dahi gayri meşrû olacağı gibi, böyle bir mahkeme Nürnberg mahkemesinden dahi daha aşağılayıcı olacaktır.

Bu îtibarla, mahkemenin netîcesinden bağımsız olarak — kazanılacağından kesinkes emîn olunulsa dahi — böyle bir mahkemede yargılanmayı kabûl etmek, Türk milletinin “yargılanabilir” olduğunu kabûl etmek demektir; işte bu, asla meşrû addedilemez.

★ ★ ★

Mükerreren: Milletler mahkemelerde yargılanamazlar; hiçbir milletin istikbâli ve kaderi mahkeme salonlarında tâyin ve tesbît edilemez.

Onun yeri başkadır.

[*] Otto Von Bismarck., *Düşünceler ve Hâtıralar.*, Çeviren: Nijad Akipek., Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları., C: II., İstanbul, 1991., s.191

